

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 4.8.2009
COM(2009) 390 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Jelentés Európa digitális versenyképességéről
Az i2010-stratégia 2005–2009 közötti legfontosabb eredményei**

{SEC(2009) 1060}

{SEC(2009) 1103}

{SEC(2009) 1104}

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Jelentés Európa digitális versenyképességéről
Az i2010-stratégia 2005–2009 közötti legfontosabb eredményei**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Az i2010-stratégia legfontosabb eredményei.....	4
2.1.	Az egységes piac megerősítése az európai vállalkozások és felhasználók érdekében.	5
2.2.	Az IKT-kutatás és -innováció ösztönzése Európában.....	6
2.3.	Annak biztosítása, hogy valamennyi polgár részesüljön az IKT előnyeiből	8
3.	Az i2010–stratégia hatása a tagállamokban	9
4.	Előrettekintés – a jövő szakpolitikai kihívásai	10
5.	Következtetések	13

1. BEVEZETÉS

Európa globális hatalom a korszerű információs és kommunikációs technológiák (IKT) területén. Itt találták fel a világhálót, a mobiltelefonokra vonatkozó GSM-szabványt, a digitális tartalomra vonatkozó MPEG-szabványt és az ADSL-technológiát. Európa vezető pozíciójának megtartása, illetve versenyelőnyre alakítása fontos szakpolitikai célkitűzés. Ezért terjesztette elő a Bizottság 2005-ben az i2010-stratégiát, amelynek célja az IKT terén betöltött európai vezető szerep megerősítése és az információs társadalom előnyeinek kiaknázása az európai növekedés és foglalkoztatás érdekében¹. A stratégia a következő konkrét szakpolitikai intézkedéseket irányozta elő:

- **Az egységes piac megerősítése a vállalkozások és a felhasználók érdekében:** a távközlés és az audiovizuális médiaszolgáltatások (különösen a televízió és a lekérhető videoszolgáltatások) útjában álló szabályozási akadályok felszámolása, a szabályozási környezet egységesítése;
- **Az IKT területén folytatott európai kutatás és innováció ösztönzése:** a költségvetési és magánforrásokból származó kutatásfinanszírozási eszközök összevonása és azokra a területekre történő irányítása, amelyekben Európa világelső, vagy az lehet, például a vezeték nélküli szélessávú hozzáférést várhatóan forradalmasító LTE (hosszú távon fenntartható fejlődés) mobiltechnológiára vagy a hirtelen manőverezésnél és a csúszós utakon a személygépkocsi-balesetek megelőzéséhez hozzájáruló ESP-re (elektronikus stabilizáló program).
- **Annak biztosítása, hogy valamennyi polgár részesüljön az IKT területén betöltött európai vezető szerep előnyeiből:** mindenki számára elérhető, kiváló minőségű online közszolgáltatások; biztonságosabb, intelligensebb, tisztább, energiatakarékos közlekedés és az Európai Digitális Könyvtár létrehozásával az EU kulturális örökségének elérhetővé tétele.

Az elmúlt négy évben megerősödött az IKT-politikák szerepe Európa gazdasági és társadalmi modernizációjában, és ez is hozzájárult ahhoz, hogy a válság idején Európa ellenállóbbá vált. Az IKT-politikák mára már a növekedést és foglalkoztatást célzó alapvető európai politikák szerves részévé váltak. Az uniós tagállamok mindegyike kidolgozta saját IKT-politikáit, amelyeket a megújult lisszaboni menetrend alapján a nemzeti növekedés és foglalkoztatás fontos tényezőjeként kezel. Az i2010-stratégia a többi szakpolitikai területre is hatással van, köztük az egységes piacra és a fogyasztóvédelmi menetrendre. Az IKT-politikák végrehajtásának szolgálatában ma már számos különböző eszköz áll, köztük a strukturális alapok és a vidékfejlesztési alapok.

Az IKT, és különösen a szélessávú internet az európai gazdasági fellendülési terv² kulcsfontosságú eleme. Az uniós termelékenység növekedése felerészben az IKT-nek tudható be. A nagysebességű szélessávú hozzáférés kulcsfontosságú a munkahelyteremtés, az új készségek kialakítása, az új piacok meghódítása és a költségcsökkentés szempontjából. Az IKT elengedhetetlen a vállalkozások, a közszolgáltatások és a modern gazdaság

¹ i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért (COM (2005) 229).

² Lásd: Az európai gazdasági fellendülés terve, COM(2008) 800 és Ma beruházni a holnap Európájába, COM(2009) 36.

működéséhez. Ez tükröződik a Bizottság által előterjesztett javaslatokban is, amelyek a vidéki térségekben szélessávú hálózatokba eszközölt intelligens beruházásokkal kívánják gyorsítani a gazdasági fellendülést. Ezt a szemléletet az Európai Tanács is támogatja, amely 1,02 milliárd EUR keretösszeget irányzott elő erre a célra.

2. AZ I2010-STRATÉGIA LEGFONTOSABB EREDMÉNYEI

Az i2010-stratégia meghatározza Európa információs társadalmi és médiapolitikájának stratégiai keretét. Eszerint a szakpolitika fő célkitűzése Európa-szerte a nyitott és versenyképes digitális gazdaság kialakulásának támogatása. Ez az első olyan dokumentum, amely kiemeli, hogy az IKT fontos az életminőség javítása szempontjából. A stratégia távlati célja az IKT-termékek és szolgáltatások egységes piacának megteremtése az európai fogyasztók, vállalkozások és közigazgatások javára.

Az i2010-stratégiában meghirdetett verseny- és fogyasztóbarát szakpolitika máris számtalan kézzelfogható eredményt tud felmutatni:

- Az európaiak körében egyre elterjedtebb az internetkapcsolat. A rendszeres internethasználók száma a 2005. évi 43%-ról 2008-ra 56%-ra emelkedett; többségük jóformán naponta használja az internetet, és nagysebességű hozzáféréssel rendelkezik. Ráadásul a rendszeres internethasználat már valamennyi társadalmi réteg számára elérhető: a felhasználók létszáma a leggyorsabban a hátrányos helyzetű csoportokban (inaktívak, alacsony végzettségűek és 55–64 évesek) nő.
- Európa ma már világelső a szélessávú internethasználat tekintetében. 114 millió előfizetővel már most is a világ legnagyobb piaca, és a piaci lefedettség gyors ütemben tovább nő. Az európai háztartások fele és a vállalkozások több mint 80%-a vezetékes szélessávú kapcsolattal rendelkezik, ezek háromnegyedénél az átlagos letöltési sebesség meghaladja a 2 megabit/másodpercet. Az EU–25 lakosságának 93%-a rendelkezik szélessávú internetes hozzáféréssel; ugyanez az arány 2005-ben még csak 87% volt.
- A szélessávú kapcsolat elterjedésével párhuzamosan egyre többen vesznek igénybe korszerű szolgáltatásokat. Az európaiak szokásai rövid idő alatt nagy változásokon mennek keresztül, és egyre inkább az újabb kommunikációs módszerek kerülnek előtérbe. A rendszeres internethasználók 80%-a egyre interaktívabbá váló tevékenységekbe fog: kommunikál, online pénzügyi szolgáltatásokat vesz igénybe, tartalmakat oszt meg másokkal, új tartalmakat hoz létre és innovatív folyamatokban vesz részt.
- A mobiltelefonálás piaci lefedettsége 2009-ben meghaladta a 100%-ot – 2004-ben még csak az uniós lakosság 84%-a használt mobiltelefont, 2009-ben már 119%. A mobiltelefonálás térhódítása Európában nagyobb méreteket ölt, mint bárhol a világon: az Egyesült Államokban és Japánban csak 80% körül vannak a lefedettségi mutatók. Miután az árak 2004 óta legalább 34,5%-kal csökkentek (ezen belül a barangolási díjak 2005 óta 70%-kal csökkentek), a fogyasztók több időt is töltenek telefonálással és sms-ezéssel.
- Európában gyors ütemben halad a 20 rendszeresen mért online közszolgáltatás nyújtása és igénybevétele. A polgárok számára teljes körűen elérhető szolgáltatások aránya 2007-ben 50%-ra (ugyanez az adat 2004-ben 27% volt), vállalkozások esetében 70%-ra nőtt (2004-ben 58% volt). Az elektronikus kormányzati szolgáltatásokat az európai polgárok egyharmada és az uniós vállalkozások csaknem 70%-a veszi igénybe.

- Az IKT területén folytatott uniós finanszírozású kutatás fontos szerepet játszik Európa nagy ipari fejlődésében, így a mikro- és nanoelektronikában, az egészségügyben és az EU közötti közlekedésbiztonsági napirendjének megvalósításában. Európa ezenkívül olyan áttörő kutatásoknak ad helyet, mint a merevlemez-iparágat forradalmasító és 2007-ben fizikai Nobel-díjjal kitüntetett, óriás mágneses ellenállást alkalmazó technológia és a szélessávú internet jelenlegi sikerét megalapozó ADSL-technológia.
- Az IKT-politikák egyre elfogadottabbá válnak. A tagállamok felismerték az IKT termelékenység és növekedés szempontjából betöltött jelentőségét és azt, hogy az IKT számos társadalmi-gazdasági célkitűzés megvalósításának eszköze lehet. Sok tagállam már integrált nemzeti IKT-stratégiával rendelkezik, amelynek célkitűzései hasonlóak az i2010-kezdemenyezésével.

Ez volt az elmúlt négy év néhány sikertörténete³. A lehetőségek még nincsenek teljesen kimerítve, az i2010-stratégia általános eredményeit azonban akkor lehet a legjobban értékelni, ha a kezdeményezés három stratégiai pillére tükrében megvizsgáljuk a 2005-ben kitűzött célok megvalósulását.

2.1. Az egységes piac megerősítése az európai vállalkozások és felhasználók érdekében

Az egyik legfontosabb terület, amelyen az IKT-politika kézzelfogható változást hozott az európaiak számára, a távközlés és az audiovizuális média egységes piacának előmozdítása a polgárok érdekében.

Az i2010-stratégia első pillérének legfontosabb stratégiai célkitűzése a következő volt:

1. célkitűzés: a megfizethető, biztonságos, nagy sávszélességű kommunikációt, gazdag és változatos tartalmat és digitális szolgáltatásokat kínáló egységes európai információs tér.

Az 500 millió fogyasztót számláló európai piac tagoltsága méretgazdaságossági szempontból kedvezőtlen, és ennek a vállalkozások és a fogyasztók látják kárát. Még fokozottabban igaz ez a digitális gazdaság esetében; hiszen annak semmilyen technikai oka nincsen, miért állnak a határok a jólét megteremtésének útjában. A Bizottság nagy erővel törekszik az elektronikus kommunikáció piacának verseny előtti megnyitására, a szabályozási akadályok felszámolására, a szabályozás egységesítésére és az egyenlő versenyfeltételek megteremtésére Európa üzemeltetői, ipara és fogyasztói számára. Ezenkívül erőfeszítéseket tesz arra, hogy a tagállamok között összehangoltabb szemlélet alakuljon ki a spektrum és az úgynevezett „digitális hozadék” potenciális használata tekintetében. A két barangolási irányelv célja is az európai belső piac létrehozása volt a fogyasztók és a vállalkozások számára⁴.

Az elektronikus kommunikációs keretszabály rövidesen elfogadásra kerülő reformja sok szempontból tovább fogja erősíteni az egységes piacot. Mindenekelőtt nagyobb választási lehetőséget kínál a fogyasztóknak, és fokozza az átláthatóságot, miközben az új hálózatokban

³ Az i2010-stratégia 2005 és 2009 között megvalósult tevékenységeinek teljes körű felsorolása a mellékelt SEC(2009) 1060 munkadokumentumban található.

⁴ A Közösségen belüli nyilvános mobiltelefon-hálózatok közötti barangolásról (roaming), valamint az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló 2002/21/EK irányelv módosításáról szóló 717/2007/EK és 544/2009/EK rendelet.

kialakuló verseny ösztönzésével jobban megvédi őket a biztonságuk és személyi adataikhoz fűződő joguk megsértésétől és a kéretlen levelektől. A tisztességes verseny biztosítása és a nemzeti szabályozások egységesítése érdekében új európai szintű szabályozó testület jön létre. A nemzeti szabályozók ugyanakkor nagyobb önállóságra tesznek szert. A távközlési keretszabályról készített éves jelentések évről évre azt mutatják, hogy Európa versenybarát szabályai segítik a versenyt, a beruházásokat és az innovációt, csökkennek az árak és nagyobb választék, több jog és jobb minőségű szolgáltatások állnak a fogyasztók rendelkezésére.

Fontos lépés volt a felhasználók tájékoztatása területén az eYou Guide 2009. májusi elindítása. Ez az ismertető közérthetően magyarázza el az internetes világra alkalmazandó európai jogot. Az európai felhasználók jogairól szóló első többnyelvű online ismertető a fogyasztóvédelem legfontosabb területeivel foglalkozik, beleértve a magánélet és a személyes adatok védelmét, az internetes biztonságot és biztonságosságot, az internetes hirdetést, a szerzői jogokat és az internetes vásárlást⁵.

A televíziózás jelenleg drasztikus változásokon megy keresztül, és a Bizottság mindent megtesz azért, hogy Európa a fejlődés élvonalában maradjon: támogatja a digitális műsorterjesztést és a mobiltelevíziózást. A „származási ország szabályoz” elv alapján megállapodás született a tartalmi szabályozás korszerűsítéséről, és ezzel megnyílt az út az új audiovizuális szolgáltatások előtt, ideértve nemcsak a különféle médiumokat (földi, mobil, műholdas, internetes), hanem a különböző formátumokat is (interaktív televíziózás, lekérhető videoszolgáltatások, közösségi hálózatok stb.). Ma Európa egyértelmű szabályokkal rendelkezik az audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtói tekintetében, és a dokumentumműsorokban, hírekben, gyermekműsorokban található hirdetési korlátozások biztosítják a tévézés minőségét. Ezenkívül a rasszista és gyűlöletkeltő tartalmakra vonatkozó szabályokat kiterjesztették a lekérhető szolgáltatásokra is⁶.

A 2007-től 2013-ig meghosszabbított, 755 millió EUR-ból gazdálkodó uniós MEDIA programból a filmeknek nyújtott bizottsági támogatás hozzájárul ahhoz, hogy az EU-ban készült filmek és tartalmak a nemzetközi képernyőkre és mozivásznakra kerüljenek. Európai támogatás nélkül sok világhírré szert tett film át sem lépte volna hazájának határait⁷. Az uniós hozzáadott érték nem csupán abból áll, hogy az EU támogatja ezeket a művészeti produkciókat, hanem azt is jelenti, hogy az európai filmek Európán belül és azon túl is elérhetővé válnak, és ezzel széles körű nemzetközi nézőközönségnek mutatják be az európai életet és kultúrát.

2.2. Az IKT-kutatás és -innováció ösztönzése Európában

A XXI. század első évtizedében az EU még mindig el van maradva az IKT K+F tekintetében a világ más részei, legfőképpen az Egyesült Államok, Japán és Dél-Korea mögött. Ezért nagyratörő kutatási programokat indított el a hiányosság pótlására és az előremutató K+F támogatására. Az elmúlt öt évben az EU igyekezett a világ élvonalába kerülni, de az elkövetkező években már a világelső szerepre törekszik az IKT-kutatás területén.

Ezt a megközelítést az i2010-stratégia második pillérének általános célkitűzése is mutatja:

⁵ <http://ec.europa.eu/eyouguide>.

⁶ Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2007/65/EK irányelv.

⁷ Például: Piaf, A mások élete, Pénzhamisítók, Gomorra, Gettómilliomos.

2. célkitűzés: világszínvonalú kutatás és innováció az IKT területén, felzárkózás Európa vezető versenytársaihoz.

E célkitűzés keretében Európa elfogadta az IKT-kutatás és –innováció területén előirányzott eddigi legnagyobb költségvetést: 2007 és 2013 között a hetedik kutatási keretprogramban és a versenyképességi és innovációs keretprogramban több mint 10 milliárd EUR-t fordítanak az IKT-ra⁸ annak érdekében, hogy elindítsák a gazdasági növekedés következő hullámát, és elősegítsék az alacsony szén-dioxid kibocsátású társadalom kialakulását.

Ma az elektronikus infrastruktúrák – a GEANT, a grid infrastruktúrák, a szuperszámítógépek és az adattárak – a tudomány egyfajta új reneszánszának katalizátorai, amelyek jólétet és növekedést gerjesztenek. A jövőbeli és kialakulóban lévő technológiákkal foglalkozó rendszer sikere azt mutatja, hogy növelni kell a kockázatos transzformatív kutatásba eszközölt beruházásokat, így Európa hosszú távon is versenyképes maradhat az IKT területén⁹.

Ezenkívül úttörő jellegű partnerségek indultak a köz- és a magánszféra részvételével. A beágyazott rendszerekkel és a nanoelektronikával kapcsolatos *Artemis* és *Eniac* közös technológiai kezdeményezés kulcsfontosságú technológiákra irányul, és célja az ipar versenyképességének fenntartása a gépjárműipartól és az űrhajózástól az energetikai létesítményekig és az egészségügyi technológiáig. Elindult a *saját lakókörnyezetben való életvitel segítésére* irányuló kezdeményezés, amelynek célja, hogy Európa főszerepet játsszon az idősebbeket szolgáló új digitális megoldások kidolgozásában. Ezek a kezdeményezések hozzájárulnak ahhoz, hogy az EU ipara világelsővé váljon, és fokozódjanak a K+F beruházások, hiszen a kezdeményezések ösztönzőket tartalmaznak mind az ipar, mind a tagállamok számára. A fenti három kezdeményezésre az elmúlt hat év alatt több mint 6 milliárd EUR-t különítettek el.

Az EU az internet terén is vezető szerepet kaphat a jövőben. A Bizottság hozzákezdett egy olyan, köz- és magánszféra közötti partnerség kialakításához, amely alátámaszthatná a jövő internetének kialakítását és szerkezetét: gyorsabb és nagyobb méretű adatátvitelt tenne lehetővé, több IP-címet tartalmazna, biztonságosabb lenne, támogatná a magánélet és az adatok védelmét, nyitott és kölcsönösen átjárható lenne és előmozdítaná az innovációt, a versenyt és a választékot. Ezzel összefüggésben bővülni fog a rádiófrekvenciás azonosítás és a webes szolgáltatások igénybe vétele is. Az új kezdeményezés a meglévő kutatási prioritásokon alapul; például a FIRE (a jövő internetével kapcsolatos kutatás és kísérletezés) eszköz olyan szolgáltatásokat kínál a kutatói közösség számára, amelyek segítségével az új hálózatépítő és szolgáltatási paradigmák terén folytathatnak kísérleteket. Az európai technológiai platformok szintén úttörő jellegű tevékenységet végeztek azzal, hogy nyitott együttműködési platformként szolgáltak az iparágak, a tudományos körök és a kutatóintézetek közötti együttműködés számára.

⁸ Az i2010-stratégia egyik legfontosabb pénzügyi eszköze a versenyképességi és innovációs keretprogramon belüli információs és kommunikációs technológiai szakpolitikai támogató program, amely 2007 és 2013 között 728 millió EUR felett rendelkezik. A program az innovációt és a versenyképességet támogatja az IKT szélesebb körű elterjesztésével a polgárok, a kormányok és a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások körében, http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm.

⁹ Az IKT új távlatai : a jövőbeni és kialakulóban lévő technológiák európai kutatási stratégiája,– COM(2009) 184

E fontos lépések megtétele után Európának már módjában áll felgyorsítani az IKT-kutatás területén történő felzárkózást. A kutatásra fordított kiadások azonban nem öncélúak, mindössze eszközként szolgálnak. Az uniós növekedés, foglalkoztatás és versenyképesség szempontjából kulcsfontosságú az innovatív termékek és szolgáltatások értékesítése. Bár egyes tagállamok a globális innovációs indexek szerint élen járnak, az innovációs készség továbbra is nagy eltéréseket mutat. Ezért létfontosságú a kutatás és innováció erősebb és összehangoltabb előtérbe helyezése. 2009. márciusában megszületett az európai IKT-kutatásra és -innovációra vonatkozó megújult stratégia¹⁰. Ennek célja Európa IKT terén betöltött vezető szerepének megerősítése, az új IKT-piacok és -vállalkozások létrejöttének elősegítése és Európa vonzóbbá tétele a készségekbe, kutatásba és innovációba eszközölt beruházások számára.

2.3. Annak biztosítása, hogy valamennyi polgár részesüljön az IKT előnyeiből

Az i2010-stratégia – az első ízben – számos olyan kezdeményezést tartalmaz, amelyek figyelembe veszik az Európa előtt álló demográfiai kihívásokat, a polgárokat helyezik a szakpolitika központjába és a különféle programok gazdasági aspektusait emelik ki.

3. célkitűzés: a befogadó, minőségi közszolgáltatásokat nyújtó és az életminőséget előmozdító információs társadalom.

Ez különösen igaz az e-egészségügyre, ahol az európai szakpolitikák az európaiak egészségének és jólétének javulásához járulnak hozzá, miközben a termelékenység növelése előnyös a tagállamok összetett és költséges egészségügyi rendszerei szempontjából, és fokozódik az európai egészségügyi iparág versenyképessége. 2008-ban két kulcsfontosságú szakpolitikai kezdeményezés indult: az egyik a betegek távorvoslási szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítésére és a piacfejlődés ösztönzésére; a másik kezdeményezés pedig az elektronikus egészségügyi nyilvántartó rendszerek határokon átnyúló, kölcsönös átjárhatóságának megteremtésére – ezzel támogatva a polgárokat és a piacot. Az e-egészségügy a Bizottság vezető piacokkal kapcsolatos kezdeményezésének egyik kiemelt területe, és célja, hogy olyan programokkal gyorsítsa a piaci növekedést, amelyek javítják a határokon átnyúló együttműködést és az egészségügyi szolgáltatásokat.

Egy másik fontos szakpolitikai terület az e-kormányzás: a kormányzati szolgáltatásoknak már több mint 50%-a teljes körűen elérhető online. Az elektronikus kormányzati szolgáltatások kölcsönös átjárhatósága viszont továbbra is jelentős kihívás. Bár még mindig igen alacsony azoknak a polgárok száma, akik a közigazgatásokkal való kapcsolatteremtéshez az IKT-t veszik igénybe, számuk folyamatosan növekszik. Az elmúlt négy évben az e-kormányzási politikák fő célkitűzése az egyablakos ügyintézésről a polgárközpontú szolgáltatásokra való áttérés volt. A 2006-ban elfogadott ötéves cselekvési tervben az a célkitűzés szerepel, hogy a Bizottság és a tagállamok valamennyi európai számára kézzelfogható előnyöket biztosítsanak. Az „e-részvétel” elnevezésű előkészítő rendszer tapasztalatai azt bizonyítják, hogy az új technológiák használata a nyilvánosság bevonásának fokozásához vezethet, hiszen az érintetteknek új eszközök állnak a rendelkezésére véleményük megfogalmazásához. Az elektronikus közbeszerzési rendszerek kölcsönös átjárhatósága és az elektronikus személyazonosítók páneurópai elismerése terén jelenleg nagyléptékű kísérleti programok

¹⁰ Az európai IKT-re irányuló kutatás-fejlesztés és innováció stratégiája: Kapcsoljunk magasabb sebességfokozatba!, COM(2009) 116.

folynak a versenyképességi és innovációs keretprogram keretében, amelyek hozzá fog járulni EU-szerte az elektronikus kormányzásban rejlő gazdasági potenciál kiaknázásához.

Az i2010-stratégia további célja volt, hogy bebizonyítsa, hogy az IKT javíthatja a polgárok életminőségén. 2005 óta ez a digitális társadalmi befogadásra irányuló szakpolitika első számú célkitűzése. 2008-ban elindult az „E-integráció: végy részt benne!” kezdeményezés, amely a digitális társadalmi befogadással kapcsolatos bécsi miniszteri konferenciával érte el a csúcspontját. Kezdeményezések születtek ezenkívül a fogyatékosok, az idősek és a szociálisan hátrányos helyzetűek jogainak megerősítésére. Mivel szoros összefüggés áll fenn az IKT-készségek és a társadalmi, illetve munkaerő-piaci beilleszkedés között, a Bizottság átfogó felülvizsgálatot végzett az európai digitális jártassággal kapcsolatban.

2005-ben az i2010-stratégia három, életminőséggel összefüggő „zászlóshajó”-kezdeményezést terjesztett elő. A *saját lakókörnyezetben való életvitel segítésére* irányuló kezdeményezés azt bizonyítja, hogy az IKT is hozzájárul az idősödő lakosság előtt álló kihívások leküzdéséhez. A 2006-ban elindított *Intelligens autó* kezdeményezés az intelligensebb, biztonságosabb és tisztább járműveket támogatja. A súlyos balesetet szenvedett gépkocsik a közeljövőben automatikusan hívják a 112-es segélyhívó telefonszámot. Ez a kezdeményezés világszerte az uniós közútbiztonsági kutatásokra terelte a média figyelmét, és tájékoztatta a fogyasztókat az újszerű, IKT-alapú biztonsági rendszerek előnyeiről. 2008-ban megszületett az *Europeana*, Európa online multimédiás könyvtára, múzeuma és irattára, amely több mint hárommillió, különféle kulturális intézményekben tárolt könyvet, térképet, hangfelvételt, fényképet, archivált dokumentumot, festményt és filmet tartalmaz, és egyetlen internetes portálról valamennyi uniós nyelven hozzáférhető¹¹. Ezenkívül 2008-ban az i2010-stratégia felvállalta a jövő egyik legfontosabb kihívását is, és elindította a negyedik zászlóshajó-kezdeményezést az *IKT a fenntartható növekedés szolgálatában* címmel, amelynek központjában az IKT energiatakarékossághoz való hozzájárulása áll.

3. AZ I2010–STRATÉGIA HATÁSA A TAGÁLLAMOKBAN

Az i2010-kezdeményezést valamennyi tagállam végrehajtotta nemzeti stratégiái keretében. E nemzeti stratégiák némelyike általános IKT-stratégia, mások pedig valamely konkrétabb szakpolitikákra irányulnak, például a szélessávú hozzáférésre, a digitális társadalmi befogadásra, az e-egészségügyre, az e-tanulásra vagy az e-üzletvitelre.

A nemzeti stratégiákat a lisszaboni folyamat keretében folyamatosan felülvizsgálják és frissítik. Szinte valamennyi terv pontosan tükrözi az i2010-stratégia célkitűzéseit.

¹¹ www.europeana.eu.

A nemzeti IKT-stratégiák első hulláma az i2010-stratégia 2005. évi elindítását követően kezdődött, a második hullám pedig nemrégiben indult el. A nemzeti IKT-stratégiák azt bizonyítják, hogy a nyitott koordinációs együttműködés a gyakorlatban is működik: a stratégiák némelyikében egyértelműen hivatkoznak arra, hogy egyes ötleteket más tagállamoktól merítettek. A nemzeti szélessávú stratégiák első generációjának fő célja az volt, hogy a lakosság 100%-a számára elérhetővé tegyék a szélessávot; ma a hangsúly már elsősorban a nagyobb sebességen, az egyetemes szolgáltatási kötelezettség részeként értelmezett szélessávú hozzáféréseken vagy a szálinfrastruktúra otthonokba vitelén van.

Finnország 2010-re be akarja vezetni az 1 megabit/másodperces, 2015-re pedig a 100 megabit/másodperces egyetemes szolgáltatási kötelezettséget. *Németország* 2010-ig meg kívánja valósítani a teljes körű szélessávú lefedettséget, és 2014-ig a háztartások 75%-ában bevezeti a legalább 50 megabit/másodperces szolgáltatást. Több tagállam a szélessávú hozzáférés megfizethető áron történő elérésének szükségességére helyezi a hangsúlyt. *Franciaország* azt tervezi, hogy 2012-ig megvalósítja a teljes körű, legfeljebb 35 EUR havidíjba kerülő szélessávú lefedettséget. *Portugália* elsősorban az optikai szálal infrastruktúrára, a fejlett szélessávú szolgáltatásokra és a nagysebességű kutatási hálózatokra irányítja figyelmét.

Újabb stratégiák is születnek, amelyek új területekre irányulnak, és túlmutatnak azokon a kérdéseken (a szélessávú hozzáféréseken, a nyilvános online szolgáltatásokon és digitális jártasságon), amelyeket valamennyi tagállamban prioritásként kezelnek. Sok olyan kisebb tagállam van, amely szintén az európai élvonalba kíván tartozni.

Néhány ország új témákat vett fel IKT-menetrendjébe: ilyen a környezetbarát informatika, az e-jogok chartája, a megkülönböztetésmentességre és a hozzáférhetőségre irányuló jogi intézkedések, az elektronikus kormányzati szolgáltatások kidolgozására irányuló új módszerek, a készségek és a digitális jártasság vagy a digitális tartalomfejlesztést ösztönző modellek.

4. ELŐRETEKINTÉS – A JÖVŐ SZAKPOLITIKAI KIHÍVÁSAI

Európa jelenlegi sikerei azon alapulnak, hogy folyamatosan törekszik a távközlési piacokon uralkodó tisztességes verseny megerősítésére és a digitális tartalmak, illetve a médiaszolgáltatások határok nélküli piacának kialakítására. Európa technológiai vezető szerepe abból fakad, hogy folyamatosan igyekszik az IKT újabb területein kritikus tömegű K+F-et bevonni. Európa hatalmas tőkét kovácsolhat kulturális forrásaiból, ezt mutatja a pezsgő és sikeres film- és médiaipar és az Európai Digitális Könyvtár. Ez az általános irányvonal tehát a jövőben is érvényes marad.

Az uniós IKT-stratégia négyéves sikertörténetét ugyanakkor globális perspektívába kell helyezni. Ma már nyilvánvaló, hogy amikor új, innovatív fejlesztésekről van szó, **Európa** azokon a területeken is könnyen **elveszítheti a versenyelőnyét**, amelyeken jelenleg világelső. Például a szélessávú internet területén Európa világelső, a nagysebességű szálak területén mégis drasztikus mértékben le van maradva Japán és Dél-Korea mögött. A mobil kommunikációs siker ugyanígy nem hozott Európa számára vezető szerepet a vezeték nélküli szélessávú hozzáférés területén, ahol Ázsia a világelső. Ezenkívül Európa egyre inkább a peremre szorul az internetes szolgáltatások és alkalmazások terén, mert az új interaktív webes életteret, különösen a blogokat és a közösségi hálózatokat az Egyesült Államok uralja.

Európának tehát **új digitális menetrendet** kell kidolgoznia annak érdekében, hogy választ találjon a felmerülő kihívásokra, élvonalbeli infrastruktúrát építsen ki, és kiaknázza

mindazokat a lehetőségeket, amelyeket az internet a növekedés mozgatórugójaként és a nyitott innováció, a kreativitás és a részvétel terén kínál. Az Európai Tanács 2008. decemberi ülésén egy európai innovációs terv létrehozását sürgette, amelyben az egyik kulcsfontosságú technológia az IKT lenne. Európának nagyobb sebességbe kell kapcsolnia növekedési stratégiáit annak érdekében, hogy fokozódjon a gazdasági fellendülés, és Európa világszínvonalon maradjon a csúcstechnológiai ágazatokban; hatékonyabban kell felhasználnia a kutatási költségvetését annak érdekében, hogy az intelligens ötletek a piacra kerüljenek, és új növekedést generáljanak; fel kell lendítenie az IKT-alapú termelékenységét annak érdekében, hogy ezzel ellensúlyozza a GDP stagnálását, amelyet a demográfiai robbanás idején születettek nyugállományba vonulásával csökkenő munkaerő okoz¹²; támogatnia kell az új, intelligensebb és tisztább technológiákat, amelyek segíthetnek abban, hogy Európa megvalósítsa az úgynevezett „factor four” növekedést¹³, és a hálózatépítési eszközök segítségével újra kell építenie az Európa nyitott és demokratikus társadalmába vetett bizalmat.

A Bizottság a közeljövőben nyilvános online konzultációt indít Európa jövőbeni IKT- és médiapolitikájának következő kilenc kulcsfontosságú területéről¹⁴:

- (1) *Az IKT szerepének kiaknázása: az IKT mint a gazdasági fellendülés mozgatórugója és a növekedést és foglalkoztatást célzó megújult lisszaboni stratégia megvalósításának fő eleme.* Ez a terület kulcsfontosságú a jelenlegi gazdasági és pénzügyi válság megoldásához és Európa hosszú távú gazdasági célkitűzéseinek megvalósításához egyaránt.
- (2) *Az IKT szerepének megerősítése a fenntarthatóbb, alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérésben.* Az IKT segítségével elő kell mozdítani a háztartásokban, a közlekedésben, az energiatermelésben és az iparban a felelősségteljes energiafogyasztást, és fel kell kutatni a nagymértékű energiamegtakarítás lehetőségeit. Az intelligens fogyasztásmérők, az energiatakarékos világítórendszerek, a számítási felhő és a megosztott szoftverek át fogják alakítani az energiaforrások felhasználásának mintáit. Az IKT-alapú megoldások fontos szerepet játszanak majd abból a szempontból, hogy Európa kezelni tudja-e a fenntartható gazdaságra való áttérést.
- (3) *Európa IKT-kutatásban és innovációban nyújtott teljesítményének növelése.* Az elmúlt évek eredményei ellenére az európai K+F állandó kihívásokkal áll szemben. Európában elengedhetetlen az erős IKT K+F, mivel az IKT-áttörés számos kihívás megoldásához kulcsfontosságú: ilyen az egészségügy, az idősödő társadalom igényei, a biztonság és a magánélet védelme és az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés.

¹² Európában 2060-ra a munkavállalók száma a munkaképes korú lakosság fogyásával várhatóan mintegy 19 millió fővel fog csökkenni. Ez azt jelenti, hogy a jövőben a termelékenységnek kell jelentenie a gazdasági növekedés forrását. Egy nemrégiben készített becslés szerint az EU munkatermelékenység-növekedésének hosszú távú történelmi átlaga megközelíti az 1%-ot, lásd: COM(2009) 180 – *Az Unióban az idősödő népesség hatásának kezeléséről* (2009-es jelentés az idősödésről)

¹³ ‘Doubling Wealth, Halving Resource Use’ (A jövedelem megkettőzése és a források felhasználásának felére csökkentése), E. von Weizsäcker, A. Lovins and H. Lovins (1995).

¹⁴ Az (5) és (6) témával kapcsolatos konzultációt az Információs Társadalmi és Médiaügyi Főigazgatóság és a Belső Piaci és Szolgáltatási Főigazgatóság közösen szervezi.

- (4) *100%-ban összekapcsolt gazdaság létrehozása nagysebességű és mindenki számára nyilvános internettel.* Ki kell aknázni a nagysebességű infrastruktúra kínálta lehetőségeket az európai gazdasági fellendülés, a hosszú távú növekedés és innováció érdekében. Az új szolgáltatásokban és tartalomban jelentkező innováció támogatása érdekében az online szféra valamennyi felhasználója számára nyitva kell tartani a nagysebességű, jövőben is használható hálózatokat.
- (5) *Az online belső piac megszilárdítása.* Az online belső piac kialakulása még nem zárult le, noha az elmúlt években nagy előrelépésekre került sor. Európa jogi szempontból még mindig széttagolt, és számos olyan probléma van, amely visszatartja a vállalkozásokat és fogyasztókat a digitális megjelenéstől: a fizetési rendszerek, a biztonság és a magánélet védelme stb. Ez a digitális tartalmak piacára is vonatkozik, ahol a széttagoltság miatt Európa polgárai nehezen férhetnek hozzá az EU-ban rendelkezésre álló gazdag és kulturálisan sokszínű teljes online kínálatához.
- (6) *A felhasználói kreativitás támogatása.* Az új digitális környezet (WEB 2.0 és azon túl) soha nem látott lehetőséget kínál az Európa polgáraiban dolgozó kreativitás kiaknázására. Az internet ma már egyszerre interaktív politikai fórum, pezsgő közösségi hálózat és hatalmas tudásforrás. A részvételen alapuló új platformoknak és szolgáltatásoknak köszönhetően a felhasználók aktív szereplőkké, termelőkké vagy úgynevezett prosumerekké (professzionális fogyasztókká) válnak, és a felhasználók kreativitásának és részvételi kedvének növelése érdekében feltétlenül új politikákat kell kialakítani.
- (7) *Az EU kulcsfontosságú szerepének megerősítése a nemzetközi IKT-szintéren.* A modern IKT folyamatos sikere a nemzetközi nyitottságon és együttműködésen, a forgalomra, oldalakra, platformokra és a beépíthető berendezések típusára vonatkozó korlátozásoktól mentes interneten és az internet cenzúrázatlanságán múlik. Ezenkívül azon is múlik, hogy képesek vagyunk-e kezelni mindazokat a globális kihívásokat, amelyeket a nemzetközi kormányzás, a biztonság, a nem kívánt tartalmak, a visszaélések, a magánélet és a személyes adatok védelme, a hatalmas új címtartományok (IPv6) és a többnyelvű azonosítók stb. okoznak. E kérdések közül sokat csak nemzetközi szinten lehet megoldani. Európa azonban gyakran gyengén érvényesíti a véleményét.
- (8) *A mindenki számára elérhető és hozzáférhető, modern és hatékony közszolgáltatások.* Az e-kormányzás egyre inkább megvalósul a tagállamokban. Mindazonáltal fokozott erőfeszítéseket kell szánni a közigazgatások kölcsönös átjárhatóságának növelésére. A Bizottság a maga részéről a cél elérése érdekében a sikeres IDABC program folytatását javasolja és új programot terjesztett elő az európai közigazgatások közötti átjárhatósági eszközök előmozdítására (ISA program)¹⁵, és folytatja az európai interoperabilitási keret felülvizsgálatára vonatkozó munkát, amelynek célja a tagállamok közigazgatásai és az EU intézményei közötti együttműködés általános szabályainak és elveinek a kidolgozása¹⁶. Az iskolákban jelentősen megnőtt az IKT használata; megvalósultak mindazok a lisszaboni célkitűzések, amelyek valamennyi európai iskola felszerelésére és összekötésére irányultak. Az e-tanulási és egészségügyi alkalmazások EU-szerte nagymértékben javíthatják az oktatás és az

¹⁵ Lásd: COM(2008)583.

¹⁶ Lásd: <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7728>.

egészségügy minőségét. Ezen alkalmazások előnyei ugyanakkor még nem valósultak meg teljes körűen. El kell kerülnünk az új digitális megosztottság kialakulását. A felhasználók részvételén alapuló hálózatok egyszerre jelentenek új lehetőségeket és kihívást a közigazgatások számára, miközben lehetővé teszik, hogy a polgárok felülvizsgálják a hatóságokkal való kapcsolataikat.

- (9) *Az uniós polgárok életminőségének javítása az IKT felhasználásával:* Európa kulturális örökségének kiaknázása és internetes közzététele. A digitális társadalmi befogadásra irányuló 2008. évi kezdeményezés bebizonyította, milyen fontos mindez társadalompolitikai és gazdasági szempontból, és ma már mindennél indokoltabb a digitális társadalmi befogadásba eszközölt befektetés, amely legyőzi a hátrányos helyzet – a kor, az iskolai végzettség, a nem és a lakóhely – fő aspektusait. A jelenlegi gazdasági visszaesés idején a lehetőségeiktől megfosztott polgárok különösen könnyen kirekesztődhetnek a társadalomból és a munkaerőpiacról.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az i2010-stratégia eredményei és az egyes tagállamokban történő végrehajtása aktuális képet mutat az innovatív szakpolitikákban rejlő dinamizmusról és a programok sokféleségéről. Az i2010-stratégia megalapozta a modern IKT-alapú társadalom kialakítását. A szélessávú hozzáférés mára a politikai menetrend alapvető elemévé vált.

Európának ugyanakkor fontos döntéseket kell hoznia arról, hogyan építse ki a varratmentesen összekapcsolt, fellendülésre alkalmas digitális gazdaságot. Az internet a következő években várhatóan alapvető szolgáltatássá válik, és elengedhetetlen lesz ahhoz, hogy teljes körűen részt vegyünk a társadalomban.

E lehetőségek megragadása érdekében a Bizottság felszólítja a tagállamokat és az érdekelteket, hogy működjenek együtt aktívan egymással a következő hónapokban, egészen 2010 elejéig annak érdekében, hogy megszülethessen az új digitális menetrend, amellyel Európa olyan erősebb, versenyképesebb és nyitottabb digitális gazdasággal kerülhet ki a válságból, amely előrehajtja az európai növekedést és innovációt.